

STELLING over de ACTUALITEIT

Verkeersdeelnemer in een robotwereld

Het 'gedrag' van het automatisch rijdende motorvoertuig is het gesprek van de dag, en het onderwerp van vele columns en artikelen. Sinds 'Tesla killed his driver' draait een groot deel van de discussie om de (technische) onvolmaaktheid van geautomatiseerde voertuigen, terwijl de fabrikanten staan te dringen om hun versie van automatisering op de markt te brengen.

Van volledig zelfstandig, overal rijdende voertuigen is nog (lang) geen sprake: de bestuurder wordt door alle fabrikanten een behoorlijk belangrijke rol toebedeeld, minstens de rol van supervisor en verantwoordelijke. De vraag die vaak gesteld wordt, is wanneer de auto die rol overneemt.

Kwetsbare tussenstappen

De route zoals door de Society of Automotive Engineers (SAE) voorgesteld, verloopt over zes niveaus: van geen automatisering (niveau 0) naar volledig geautomatiseerd (niveau 5). Met een onderverdeling in de drie laagste niveaus, waarin de bestuurder nog de baas is, en de hoogste drie waarin de auto zelf rijdt. Op weg naar niveau 5 zijn de niveaus 2 en 3 kwetsbare tussenstappen. Bij niveau 2 regelt de auto de snelheid en de positie op de weg, maar moet de mens op de omgeving letten en ingrijpen indien nodig. Op niveau 3 kan de auto zelf opletten, maar moet de bestuurder wel (snel) kunnen ingrijpen als er toch iets fout gaat.

'Geautomatiseerde voertuigen zullen ons leed berokkenen'

Menselijke intelligentie

Tientallen onderzoeken hebben aangetoond dat de mens niet geschikt is om zo'n semi-automaat te superviseren, maar nog maar heel weinig is gekeken naar het gedrag van de mens die zo'n robotauto tegenkomt. Het weinige onderzoek dat er is, lijkt aan te geven dat de semi-automaat wordt beschouwd als een gewoon voertuig, oftewel: een voertuig met een brein als de mens. Helaas is het voertuigbrein een computer, die - uitgerust met kunstmatige (super)intelligentie - veel meer kan dan het menselijk brein, maar menselijke intelligentie ontbeert. Dus ook de flexibiliteit om buiten normale kaders te denken, en allerlei normen, waarden en (culturele) beperkingen ontbreken. Daar komt bij dat wij mensen graag schuldigen voor de rechter slepen, wat bij computers lastig zal worden. Wij moeten ons er daarom bewust van zijn dat er een cultuuromslag plaatsvindt, waarbij de grote voordelen van automatisering - veel minder fouten - gepaard gaan met een machine die ons leed kan berokkenen.

Prof. Dr. Karel Brookhuis is werkzaam bij de faculteit gedragswetenschappen bij de RUG en professor verkeer en transport bij TU Delft